

מיכאל יצחק מלך ואברהם פולדמן ה"ד

שנה שלושים ושביעי, גיליון מס' 11

ירשות ויגש, טבת תשע"ה

וְיַזָּעֵל אֶל-אֹור ב-חִסְׁתָּעֵד עִירִית רְחוּבָה, הַאֲגָן ל-פּוֹסְדוֹת הָעִירִיה, הַמְּחֻלָּקָה ל-תְּרָבּוֹת תּוֹרְגִּיט

—160—

וחות השכל והרגש באדם

פרשנות מהוות סיום לתחילת שנה, שהתחילה במכירת יוסף ומשתיםikut. שתי נקודות דרומה ישן בפרשנותו: האחת, התודעות יוסף לאחיו, כשהוא בוכה לפניה ("זיתן את קלובבכבי") – מה, ב) ואחרה ("זיניפל על אונאי בזימנו אחיו זיבק" – שם, פסוק יד) והשניה, במפגש עם אביו – "ויאסר יוסף מרובבו ניעל לקנאת ישראל אביוأشנה, וכן אביו נופל על-צאלו זיבק על צאלו עוד" (מן ב').

יוסף בוכה ונופל במפגש הדרמטי, אך יעקב אינו עושה כן, ומביא ר' חי (מו, כת) על פי המדרש: "שבאותה שעה היה קורא את שקען". הסבר זה בפשטו – תמורה בזוטר. בדיק ברגע זה צריך יעקב לקרוא קריית שם – אי אפשר לפנוי או אחריו? ומайдך, יוסף אינו צריך לקרוא קריית שם ענ?

המאר"ל בטפירו "וור אורייה" (פרשת ויגש) מבאר, שכשיעקב ראה את יוסף בנו מלך, באה אהבה בלבו לכבב'ה איך מידותיו שלמות, וכך דרך החסידים שכךורה להם טוב – מצדוקים בה, ובקריאת שמע נזכר ייחוד ח' ואהבתון .

לפי זה מבואר מדוע רבן גמליאל לא ביטל קריית שמע בלבד הראשו אחרי חותונתו, שזה לכואורה נגד המשנה שחთן פטור מקרית שמע. נימוקו של רבן גמליאל: "איגי שומע לכט לבטל היקני מלכות שמיים אפיקו שעיה אחת" (משנה ברכות ב,ה). על פי יסוד המהרי", אצל צדיקים גדולים – השמחה וההדרkont בקבב"ה אינם סותרים אלא נובעים מאותו שורש, ועל כן יעקב והון רבן גמליאל בשמהם הגדולה – קוראים את שמו (על פי "ברכת פרץ")

ונראה, שאפשר להעניק ביחס בין התנהגות יעקב ליוסף, על פי המבואר בפרשת מקץ. יוסף בוכה (שבע פעמים במהלך פרשיות אלו) בכל נקודת דרמה, וממעט לדבר בנקודות אלו (בניגוד למשא ומתן וכדומה, שאנו מדבר הרבה). יעקב בא מפרק שונה, והדבר קשור לסביבה הרוחנית של יוסף וUISOKO.

מגנו נינו למלון שיש להשתמש בכל הנקנות של האדם – הן השבל והו הברגש. בכך שהאחים ישומר מצרית ועיסוק שלטוני בכיר כל כך.

על מכבו הרוחני, וכייר רצון שנתקה לבך.

ר' דוד מטס

המאמר נכתב לרגל היכנסו לעול מצות של בנו דביר נ"י ובעזהיה יגדל תורה, חופה
נמשים בוראים

לגליון זה נתקבלה תרומה מאות פרופ' חיים אביב נ"י לע"נ אמרו, מרת ריזה ע"ה בת ר' חיים הרש גראינשפן ז"ל נלב"ע"ה, בטבת תשנ"ג

כמו כן מוקדש גיליוון זה ע"י ר' אליעזר גנץ ומשפחתו שיחיו לע"ג האם, החותנת, מרת הנינה גנץ ע"ה בת ר' שמואל אריה ויונתן ז"ל נלב"ע ט' בטבת תשס"ט

יום הקדש הכללי

יום צום עשרה בטבת, "צום העשירין", נקבע על ידי הרבנות הראשית כ"יום הקדיש הכללי".
יום בו יכולים רבבות בית ישראל, ששללו בני משפה בשואה שעברה על מענו בשנות הרעה
ושמקומים קבורותם לא נודע, להתייחד עם זכרם, לומר קדיש לעילי נשמות ולהזכיר להם "יד
ונשם" בתודעתם. בחוק "יום הזיכרון לשואה ולגבורה", נקבע יום כ"ז בניסן, כיום הזיכרון
לשואה ולגבורה. נשאלת, אם כן, השאלה: מה צריך לנו בשני ימי זיכרון?

חוק יום זכרון לשואה ולגבורה, קבע את יום כ"ז בניסן באופן שירוטי למדוי. בשנה בה נחקק החוק, יצא התאריך הלועזי של פרוץ מרד גטו ורשה, ביום כ"ז בניסן ולכן נקבע יום זה (למעשה, החל המרד בלילה הסדר). מהי משמעותו של "יום זכרון"? נרchip את השאלה, מה ערך יש לזכרון? זכרון שאינו עמו לוקחם לעתיד - אין לו ערך רב, ככלומר, ערכו העיקרי של הזיכרון הוא המלידה לעתיד.

בזכרו השואה יש שני מידים: האחד, המimid האיש שלבן משפחה או פרט, ששללו בני משפחה בדרגת קירבה זו או אחרת בשואה, ומקשים בהעדר מצבה ותאריך שבו ניתן לזכור ולעתות לעליית הנשמה, למצוא יום כזה. המimid השני, הוא המimid הלאומי המתיחס לכל העם היהודי ולעם היושב בציון בפרט. בשנים הראשונות לתקומת ישראל בארץ, היה המוקד העיקרי של הזיכרון, זה שהוביל על ידי הגורמים הרשומים, "זכרון הגבורה": זכרון מרד גיטו ורשה, הפרטיזנים וכיווצא זהה מעשי גבורה של לחימה פיסית ביצורו הנאצי. השואה, ההשמדה, החיים בגדאות ובמחנות, הוסתרו. כך התפתחה לה תיאוריית "הצאן לטבח". הדבר מזכיר במקצת את המובא בספר שמואל-א (ל, כב-כד): "ניען כל איש רע ובליעל, מהאנשים אשר קלכו עם זו ויאמרו: ינער אשר לא קלכו עמי, לא נתנו להם מהשלל אשר הצלנו, כי אם איש את אשתו ואת בניו ונגנו וילכו. ניאמר זו: לא תעשו כן אחוי, את אשר נתנו לך נישמר אנטנו וניתן את הגדור הباء עליינו בידנו. וממי ישמע לך מדבר זהה, כי חלק הירד במלחמה וכחلك הישב על הפלים, ייחדו חילקו".

דוד מבין את אשר לא השכילו להבין ראשי המדינה. גבירות הרוח והנפש, אינה נופלת ולפעמים אף עולה על הגבורה הפיסית. העם אשר עליה מתוך האפר, אל לו חס ושלום לשכוות את אלה שגד בימים הנוראים (כפשוטו), יידעו להמשיך בלימוד התורה, קיום המצוות והשאיפה לגאולה. אבלם של היחידים, הוא היוצר את תודעת האבל של האומה. כפי שמצוינו אצל אהרן הכהן (ויקרא י, ז) : "ניאמר משה אל אהרן ולאלעזר ולאיתמר בנו : ראשיכם אל תפנוו ובגדיכם לא תפרמו ולא תמתו ועל כל העדה יקצף, ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שנך ה'" . אבל היחידים, אלה שגולם לא נשמע, הוא היוצר את אבל האומה.

לקריאנו: מאמריהם המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

חברי המוערכות: הרב אברהם פום, משה רות, נפתלי עיר, יהוה מלך העמickerה בסיע אברכי כולל י"ד ברודמן" ללימודיו הוראה וחינות, בית ספריאר, רחובות טלפון: 08-9412048
אתרים באינטרנט: www.pirsuma.com/siach
הდפסה: דפוס ש.ג.ב., רחובות סל 08-9475106

לבשר בעצמו את הבשורה הטובה לאביו. מודיעו!
אפשר, כמובן, לענות לשאלת האם שבר נספח
שהה "המשביר לכל עם הארץ" (מב, ח), לא יכול היה
לעוזב את הממלכה לכמה ימים, מה גם שבר קרוב לתני' שב
משחתו בארץ גושן, ובלאו הכי יעקב נגע למצרים
ויפגש בו.

אמנם, במישור הנפשי, אפשר להציג הסבר נוסף
ולומר, שישוף הבין שהחיהית נפשו של יעקב היה
תהליך ממשך. אם נזהור לשאלת ששאלנו בתחילת
הדברים - כשותאי יוסף "העוד אבי חי", הוא לא התכוון
לחיים במוגנים הפיסיולוגיים, אלא לחיים במוגנים הנפשיים.
המס שלבו פועם, כפי שהעדתם בדבריכם, האם לבו גם
מרגשי: העד אבִי באמות?!
יוסף מבין, שכארש יתבשר אביו על עובדות היוטו
חי, תתרחש לא פחות מאשר "תחיית המתים" – "ונתני
רוּם יַעֲקֹב אָבִיכֶם" (שם, פסוק כז). לשם כך, הוא חשב
לעכומו, יש צורך בתחילת הדוגתי. אם יתגלה לאביו
באופן פתאומי, עלול הסוף הטוב להתקלקל.

עוד אפשרות ניתנת להיאמר. בחלוקת מתהlixir
התשובה והתקoon של האחים, רעה יוסף, שכם
שהם היו אלה שבירשו על העילמותון, אך הם הם היו
השליחים לספר כתעת על הימצאו. "קפה שאסר, הוא
קפה שיתיר". על אף רצונו העז לעוזב את הכל ולעלות
בעצמו אל אביו, משאיר זאת יוסף לאחים, ומאפשר
לهم לחוחות את תיקון חטאם.

איתוי וייס
לע"ג שבוי מורי – ר' דוד צבי ב"ר שמואל יהודה ז"ל

"מתורתם"

"וְתַחַי רֹום יַעֲקֹב אָבִיכֶם"

השלה הראשונה ששאל יוסף את אחיו כאשר הוא
מונגלה אליהם, היא – "העוד אבי חי?" והאחים
בՅודו יודע את התשובה, שלא על תנובת אחיהם להעדרו
של בנימי – נסב נאומו של יהודה, ובכל זאת הוא שואל.
יתירה מכך, יוסף אינו מקבל תשובה על שאלתו, ונראה
שגם לא מחהקה לה. מיד לאחר שנגלה אליהם, נבהלים
אחים פניו. יוסף מקרב אותם ואומר: "מִפְרָרוּ נָעֵל אֶל
אָבִי" (שם, פסוק ט) כלומר, את התשובה האינפורטטיבית
לשאלה ששאל, הוא כבר יודע.

מהו, אם כן, הייתה שאלתו של יוסף?
הספרוני מפרש: "העוד אבי חי – אין אפשר שאלת
מדאגומו עלי". דבריו, בשלושת המילים הללו מוכיח יוסף
את האחים על מעשה המכירה. הגם שעלה חלי לא חסתם,
הוא אומר לאחיו, כיצד יכולתם שלא לחוס על חייו של
אבאי! פלא גדול, שעודנו כי אחורי מה שעולתם לנפשו!
פרוש זה מתיישב יפה עם המשך הפסוק – "וְלוּ יַכְלֵא אָחִי
לענות אתו, כי נבָהלוּ מִפְנִי" (שם, פסוק ג).
 כאמור, יוסף מאמין באחים לעלות חזורה בבית יעקב,
ולבשר לו כי עוד יוסף חי. לא בידים ריקות חזרה
הנושאים מטופת מצרים. אולם יוסף עצמו, המשלח שנוטן
את ההוראות, נשאר בארץ מצרים ולא חזר אל נוף ירדתו

פסוק ג), ומיד שואל אביו: "העוד אבי חי?" והאחים
ביחלם, מושתקים מפחד, لكن לא יכולו לענות לו על
שאלתו. יוסף רואה את האלומות דום, וمبקש מהם
לשת אלוי (שם, פסוק ד), "לשבור מרחק", ואולי גם
כדי שיוכלו להתבונן בו מקרוב, וולחותו. הם ניגשים
(וזדי ברגלים כושלות...) והוא אומר להם שוב, שהוא
יוסף! ומוסיף: "יאשר מפרקם אֹתִי מִצְנִיחָה" (שם), ולכן
וזאי שהוא אכן הוא, כי רק הוא והם יודעים את הסוד.
הרמב"ן מביא מדרש, האומר, כי כשהתקרבו אליו, או
כדי "לשבור" את חدام ולהוכיח להם שהוא אחיהם,
הוא ראה בהם שהם מוהל.

הוא מורה להם לחזור ולהביא מצרימה את כל
הmeshפחה. ומודע שלא שליח אספקה אליהם? מסביר
הרמב"ן (שם, פסוק אי): "אני לא אוכל לשלה לד',
לא רצוי בענ, לחם רב מִגְנִיעַ המליך, כי חישדו אותי שאני
מוֹקָרוּ שם, כדי לשוחת לי שם אוצרות כסף, ולשוב אל
ארץional מולדתי בְּבָא העת". רואו עד כמה נזהר יוסף,
ועל שנות צדדים מחשידים! אין אצלו מעטות ולא
של בוגדנות....
וכשהנמצאים שם עוזבו את החדר, פרץ יוסף ברכז
קולני (שם, פסוק ב), שמשה נשמע בכל הבית. המצריים
שהיו בחוץ ושמעו, העיבו הלהאה את הידיעה, עד שזו
הגיעה גם לבית פרעה. וזה מגלה להם יוסף מי הוא (שם),

מנחים אדישטיין

יוסף מתודע לאחיו
יוסף מתודע ממד דברי יהודה, רואה וambilן, שהם
חוור בתשובה שלמה, כי אין מותרים על בנימי. הוא
מחליט להתודע לאחיו, כי הוא השיג את מטרתו. והוא אינו
יכול להתפרק מלובכות (פרק מה, א) ומקש מהניצבים
בחדר, לצאת החוצה, שלא יהיו נוכחים במרתח. ומי
היו הניצבים עליו, שאوتם ציווה להוציא? הרמב"ן אומר,
שהם היו נזירים שונים מארון פרעה, שנקלעו במקורה
לאירועו כה, הוא שUNDERLYING מרכז השינויים. אלה וגם
אל הושפעו, לדעת הרמב"ן, מנאים יהודה, והתחילה
לחוח על יוסף לרוחם על בנימי. הלחץ אכן עוזר והוא
החליט להתודע אליהם. ומודע רצה להישאר לבד עם
אחיו? הרוי לעת הרמב"ן ורש"י: יוסף ידע, שהאחים יתבישיו,
ויהיו נבוכים, שכזאתו היגיילו שלו, והוא זיכיר את המכירה.
הוא לא רצה, שהמצרים יישמעו מה עשו לו אחיו, כי זה
ישפוך אור שלילי ובזין לאחים. ומוסיף הרמב"ן: אחרי
התהשרות הראשונית, תהיילו המצרים לחשוב, שגם
האחים הם, בעצם, טיפוסים בוגדים, הן באחיהם והן
באחים, אז לא רצוי شيיגור במצרים, כי הם עלולים
גם לבמוד בפרעה. מחשבה זו יכולה לגרום למכשול, כי
הם יתחללו לפנק גם ביוסף עצמו, שהוא גם בו יש ניגים
של בוגדנות....
וכשהנמצאים שם עוזבו את החדר, פרץ יוסף ברכז
קולני (שם, פסוק ב), שמשה נשמע בכל הבית. המצריים
שהיו בחוץ ושמעו, העיבו הלהאה את הידיעה, עד שזו
הגיעה גם לבית פרעה. וזה מגלה להם יוסף מי הוא (שם),

"חנוך לנער"

"אל תַּرְגֹּזּוּ בָּזְרָךְ" – התרומות בלימוד
על הפסוק (מה, כד): "אל תַּרְגֹּזּוּ בָּזְרָךְ", אומרת
הגמרה במסכת תענית (י, ב): "אמר רבי אלעזר: אמר
לهم יוסף לאחיו: אל תטעסקו בזבר הלכה, שמא תַּרְגֹּזּוּ
עליכם הדרך". רשי"י במקומות מסוים אמרת המילים
"תַּרְגֹּזּוּ עליכם הדרך" – "תתנו", ככלומר מותו שטעסקו
בדבר הלכה, לא תשימו לב לדרך ותתעו בה. ניתן להבין
את הפירוש גם בדרך שונה, מותו שתהיו שמים לב
לדרך, תתעו בדבר הלכה שתטעסקו בו.
ביחס, מקשה הגמara: "איני" והאמר רבי אלעאי
בר ברקיה: שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואני
בניהם דברי תורה – ראיינו לשערף, שנאמר (מלכים-ב
ב, יא): "זַיְהִ הַמֶּה הַלְּקִים הַלְּזָה זַדְבָּר, וְהַנָּהָרָב אֲשֶׁר זַיְהִ בְּנֵי שְׂנִיקָס?" וمتרכת הגמara: "אל
שׁוֹקֵי אָשֶׁר זַיְהִ בְּנֵי שְׂנִיקָס?" ורשי"י הגמara: "אל
שׁוֹקֵי אָשֶׁר זַיְהִ בְּנֵי שְׂנִיקָס, הָא – לְעִזּוּנִי". ורשי"י מסביר,
רצו גם בדרך, אבל לעיוני, ככלומר, להתעמק ולעיין
בדבר על כל צדדיו, אסור בדרך.

"למידיה" מוגדרת כ"שינוי התנהגות", דהיינו,
מעבר ממצב של "לא ידעתינו" למצו של "אני יודע".
בתהליכי זה מס' שלבים, למשל: קליטה, הערכה
והבנה, ורק אחריו שכל התהליכים התבצעו – תבואה
ההפנהה, ככלומר, החומר שנלמד הופך להיות חילק
מהלמוד וממאגר הידע האישיש לו. מובן, שגם במהלך
תהליכי זה יכנס גירויי נוסף, ייפגש התהילה וממיela

פינת הדלקה

תפילת מנהה לאחר קבלת שבת
ה"שולחן ערוך" (רשות, טו) פסק: "מי שהה
להתפלל מנהה בערב שבת, עד שקיבלו הקהל שבת,
לא יתפלל מנהה באותו בית הכנסת, אלא ילך חוץ
לאוטו בית הכנסת ויתפלל תפלה של חול. והוא שלא
דיברי נשמעים בקהל ויתפלל מנהה נגמרה לאחר
השיעור, מوطב שיתפלל מנהה ביחידות ויקבל את
השיעור לפני השkieעה.
אםן, ה"צץ אליעזר" (ח"ג, סימן מב) חילק,
שאי אפשר להתפלל תפלה מנהה דזוקא לאחר
קבלת שבת של ציבור, אך מותר להתפלל תפלה
מנהה אחר קבלת שבת של יחיד.
הרבי עובדיה יוסף (י"ביע אומר" – ז, סימן לד)
וה"מנוחת אהבה" (ח"א, פ"ה, הערה 21) הכריעו
גם כן כדייה זו. אך כתבו, שבמקרה כזה עדיף שלא
יקבל שבת באמירה ובידיבור אלא במחשבה בלבד
ובזה מקימים את מצוות "תוספת שבת" ולאחר
מןין יתפלל מנהה.

ה"שולחן ערוך" (שם, טז) הוסיף: "אם בא לבית
הכנסת סמוך ל渴ת הצבור שבת – מתחילה להתפלל
מנהה, ואך על פי שבעודו מתפלל יקבלו הצבור
שבת – אין בכך כלום, הוαιיל והחילב בהירתה".
אמנם, ה"מנוחה ברורה" (שם, סקס"ג) העיר,
שಯור טוב שיא לוחץ בית הכנסת ויתפלל שם.
הרבי אריה זיל